

Mysterie om je bij neer te leggen

Luis Buñuel retrospectief

In het Filmmuseum zijn 25 films uit Buñuels gehele carrière te zien. Het Latin American Filmfestival toont films uit zijn Mexicaanse periode.

Twee pelgrims schuiven aan bij de picknick van een streng religieus meisjesinternaat. Terwijl ze zich aan het eten te goed doen, fantaseert de jongste pelgrim heimelijk hoe revolutionairen de paus neerknallen. 'Is hier een schietbaan in de buurt?', vraagt de notabele die naast hem zit, direct na de executie. 'Excuses, dat was ik', verontschuldigt de pelgrim zich. Alsof hij een scheet heeft gelaten, in plaats van iets verbodens gedacht.

De scène uit *La voie lactée* (1969) laat mooi zien hoe fijnzinnig de Spaanse regisseur Luis Buñuel (1900-1983) zijn surrealistische levensbeschouwing uitdroeg. Het leven is een onbegrijpelijk mysterie en daar moet je je bij neerleggen, vond Buñuel, aan wie het Filmmuseum nu een uitgebreid retrospectief wijdt. Maar je hoeft als cineast niet allerlei strapatsen uit te halen om dat geloof kracht bij te zetten. Terwijl geestverwanten als Fellini en Lynch met kakelbonte rariteitenkabinetten komen of duister-dreunende doolhoven bouwen, gebruikt Buñuel een simpele dialoog om droom en realiteit met elkaar te versmelten. En anders doet een subtiel accent in de belichting wel het werk, of een kerkdlok in de verte. Geen onheilmuziek of zinsbegoochelende camerabeweging, maar een zo droog mogelijke registratie van het moment waarop de werkelijkheid kantelt.

Die sobere stijl kwam voort uit veertig jaar schaven: uit een creatief proces dat radicaal in Parijs begon met *Un chien andalou* (1929) - waarin Buñuel het oog van een vrouw lijkt te doorklieven met een scheermes - en dat hem na een periode in de Mexicaanse filmindustrie terug naar Europa bracht. Het zijn de Europese meesterwerken, zoals het onderkoeld-erotische *Belle de jour* (1967),

Catherine Deneuve in *Belle de jour*.

die met hun elegante anarchisme nog steeds de meeste indruk maken.

De bourgeoisie en de kerk krijgen ervan langs, het verlangen naar een onbereikbare vrouw of een onstilbare honger drijft de personages tot wanhoop; maar het grootste doelwit van de late Buñuel is de toeschouwer die halsstarrig op een transparant

verhaal rekt. Waarom geven die ouders hun dochtertje op als vermist, terwijl ze gewoon naast hen staat (*Le fantôme de la liberté*, 1974)? Hoezo wordt de protagonist uit *Cet obscur objet du désir* (1977) door uiterlijk zeer verschillende actrices gespeeld?

Mensen kunnen beter stoppen met de zoektocht naar het waarom, schrijft Buñuel in zijn autobi-

ografie *Mijn laatste snik* (1982). Daar zouden ze gelukkiger en onschuldiger van worden. Buñuels films, die het ene raadsel na het andere oproepen maar te nuchter zijn om zichzelf uit te leggen, hebben die staat van onschuld al bereikt. Kevin Toma

Filmmuseum tot 23 juni, Latin American Filmfestival tot 14 mei.